

Ο εμφύλιος πόλεμος στο Ελ Σαλβαδόρ¹

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΡΑΝΤΖΗ
ΜΕ ΤΟΝ SEGUNDO MONTES

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

⁰ Σεγκούνο Μόντες, καθηγητής της κοινωνιολογίας και της ανθρωπολογίας στο Κεν-
τρικό Αμερικανικό Πανεπιστήμιο «Χοσέ Σιμεόν Κάνος» στο Σαν Σαλβαδόρ, θεωρείται απο-
τέλεσμα καλύτερους μελετητές των κοινωνιών της Κεντρικής Αμερικής. Είναι αρχισυντά-
κτης του μηνιαίου θεωρητικού περιοδικού ECA (Estudios Centroamericanos) που εκδί-
κεται στο Ελ Σαλβαδόρ και κυκλοφορεί σε παγκόσμια κλίμακα.

Σήμερα το ECA, πέρα από τις θεωρητικές, πολιτικές και κοινωνιολογικές αναζητή-
σεις, επάνω στα προβλήματα των χωρών της Κεντρικής Αμερικής και ειδικότερα του Ελ
Σαλβαδόρ, αποτελεί πόλο συσπείρωσης της προοδευτικής σαλβαδοριανής διανόησης. Αν
«*» κυκλοφορεί νόμιμα, δεν ήταν λίγες φορές που η δημοσιευη κείμενων σχετικοί με
την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την κρίση της πολιτικοστρατιωτικού
θεστώτος στο Ελ Σαλβαδόρ οδήγησε στη δίωξη αρθρογράφων του.

ΙΩΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

¹ Η συζήτηση πάρθηκε την άνοιξη του 1982 κατά τη διάρκεια της παραμονής του Παύλου Νεράντζη
στο Ελ Σαλβαδόρ, αποκλειστικά για τα «Τετράδια».

Ο Σεγκούντο Μόντες, που είναι ιησουΐτης,* έχει γράψει επίσης αρκετά συγγράμματα και βιβλία σχετικά με την κοινωνική δομή της χώρας του και την επίδραση του καθολικισμού στη φυλή των ήπιος.

Η συζήτηση έγινε στις 30 Μαρτίου 1982 στην έδρα της κοινωνιολογίας του πανεπιστημίου UCA. Ένα συγκρότημα κτιρίων κτισμένων στην περιφέρεια του Σαν Σαλβαδόρ, ανάμεσα σε μια πλούσια βλάστηση, το UCA αποτελεί πράγματι μια όαση μέσα στη\ πνευματική και υλική ερήμωση που έχει επιβάλλει η χούντα της χώρας.

Στο πανεπιστήμιο που είναι το μοναδικό που λειτουργεί ύστερα από το «σφράγισμα» του *Universidal Nacional* πριν δυο χρόνια, διδάσκονται όλοι οι κλάδοι της πολυτεχνικής σχολής, ψυχολογία, κοινωνιολογία, φιλολογία κ.ά. Διατηρεί ακόμα ένα κέντρο Θεολογικής Σκέψης και στη βιβλιοθήκη του μπορεί να βρει κανείς γραπτά του Γκράμσι, του Νιούμαν, της Ρ. Ροσσάντα, του Σαμόρα και άλλων προοδευτικών διανοούμενων.

Πάυλος Νεράντζη^

* Όπως είναι γνωστό οι ιησουΐτες καταδιώχθηκαν και δολοφονήθηκαν κατά δεκάδες από τη χούντα επειδή τοos θεώρησε υπεύθυνους για την εξέγερση του σαλβαδοριανού λαού.

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Π.Ν. Οι χώρες της Κεντρικής και Λατινικής Αμερικής σπαράσσονται καθημερινά σχεδόν από στρατιωτικά πραξικοπήματα. Ο όρος δημοκρατία χρησιμοποιείται -και περιπαίζεται- από τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Θα ήθελα λοιπόν ν' αναπτύξετε τη σχέση που υπάρχει, ανάμεσα στην εξουσία και τη δημοκρατία στις χώρες αυτές.

^Σ·Μ. Δημοκρατία σημαίνει ότι η εξουσία ανήκει στο **λ ο**· μια έννοια δηλαδή που συνδέεται άμεσα με την κυριαρχία και την αντιπροσώπευση του, όπως καθορίζεται «πό το Πολιτικό Σύνταγμα. Οι συγκεκριμένες μορφές εφαρμογής της μπορεί να μεταβάλλονται, αλλά η βασική της έννοια παραμένει αμετάβλητη.

Αν τώρα εξετάσει κανείς το περιεχόμενο των δημοκρατιών από την ιστορική του πλευρά, θα διαπιστώσει ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις. Γι' αυτό η έννοια αυτή είναι αναγκαίο να ταξινομηθεί και ν' αναλυθεί έτσι ώστε να γίνει καλύτερα κατανοητό το προτσές των δημοκρατιών σ' αυτές τις χώρες.

Η «υπαρκτή δημοκρατία»¹ είναι η μόνη αυθεντική δημοκρατία. Σ' αυτήν ο **λ ο**ς στο σύνολο του κατέχει την πολιτική εξουσία και εξασκεί την κυριαρχία του. Ο λαός °Ργανώνει και ελέγχει τα όργανα έκφρασης και τη συνειδητή συμμετοχή του στα κοινά, δηλαδή τα κόμματα και είναι αυτός που καθορίζει τα οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά προγράμματα. Οι εκλογές δεν είναι παρά ένα μέσο για να γνωρίζει τη θέληση ^{τις} πλειοψηφίας, η οποία δεν επιβάλλει τα σχέδια της επάνω στους μειοψηφούντες ^Υα ν' αποκτήσει προνόμια, αλλά αναλαμβάνει να προωθήσει τα κοινά συμφέροντα μέ^α στα πλαίσια ενός συνολικού εθνικού σχεδιασμού σ' όλους τους τομείς της κοινωνίας.

Στην «τυπική δημοκρατία»² δίνεται ιδιαίτερα έμφαση στις θεωρητικές συζητήσεις Υύρω από το θέμα αυτό. όπως επίσης, και στις εκλογές. Στην εφαρμογή αυτού του τύπου της δημοκρατίας και στην πολιτική γλώσσα εκθειάζεται η έννοια της δημοκρα^{τι}ας, χωρίς όμως να υπάρχει ένα πραγματικό περιεχόμενο, ενώ οι μηχανισμοί της δεν ελέγχονται από το λαό. Αντίθετα αυτός, χωρίς οργάνωση και πραγματική αντιπροσώπευση, αδιαφορεί ή δεν αναγνωρίζει τους σχεδιασμούς των κυρίαρχων ομάδων. Βασικό της σημείο είναι οι εκλογικές διαδικασίες, που συνήθως είναι αδιάβλητες.

Στη «φαινομενική δημοκρατία»³ οι κυρίαρχες ομάδες οργανώνουν τα πολιτικά όμματα που καθορίζουν τους εκπροσώπους του λαού στη βάση των δικών τους συμφερόντων. Εδώ όχι μόνο ο λαός δεν έχει νόμιμο μέσο έκφρασης των δικών του συμφερόντων, αλλά και οι εκλογικές διαδικασίες είναι ένας μηχανισμός «νομιμοποίησης» ^{τις} εξουσίας στα χέρια των κυρίαρχων ομάδων, για να επιβάλλουν ένα πρόγραμμα ^Χθρικό προς το λαό, παρουσιάζοντας το φαινομενικά σαν αποδεκτό απ' όλους. Εδώ °τις χώρες της Κεντρικής και Λατινικής Αμερικής έχουμε συνήθως φαινομενικές δημοκρατίες.

^η·Ν. Αν λάβουμε υπόψη, ότι ο αγώνας του σαλβαδοριανού λαού δεν στρέφεται ενάντια °' ένα δικτάτορα, όπως έγινε στη Νικαράγουα, αλλά πρόκειται για έναν εμφύλιο πόλεμο ^{αι} στη βάση των όσων προαναφέρατε, ποια είναι η μορφή του καθεστώτος στο Ελ Σαλβαδόρ;

Σ.Μ. Στη συλλογική συνείδηση του σαλβαδοριανού λαού είναι ξεκάθαρο, ότι οι μόνες ελεύθερες και έντιμες εκλογές σ' όλη την ιστορία της χώρας έγιναν από τον Ρομέρο Μπόσκε το 1931. Πρόκειται για την τυπική δημοκρατία που προανέφερα, η οποία ανέδειξε σε πρόεδρο της Δημοκρατίας το μηχανικό Αρθούρο Αραούχο μ' όλους τους περιορισμούς που επέβαλε η περίοδος εκείνη.

Σήμερα όλες οι κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις, συμπεριλαμβανομένου και των ενόπλων δυνάμεων, αναγνωρίζουν δημόσια ότι από τότε δεν έγιναν ελεύθερες εκλογές στο Ελ Σαλβαδόρ. Η περίοδος αυτή των πενήντα χρόνων χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο σκευωριών με αποτέλεσμα να φτάσουμε στη σημερινή κρίση. Έχουμε δηλαδή μια φαινομενική δημοκρατία.

Π.Ν. Λίγο ή πολύ είναι άγνωστα τα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά αίτια που οδήγησαν στη σημερινή κρίση του καθεστώτος: ανύπαρκτη αγροτική μεταρρύθμιση, υψηλό ποσοστό ανεργίας, υπερσυγκέντρωση των εξουσιών στους στρατιωτικούς, στρατηγικά συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών στην Καραϊβική Θάλασσα, κ.ά. Ωστόσο λίγα γνωρίζουμε για τη δομή της σαλβαδοριανής κοινωνίας και συγκεκριμένα τις κοινωνικές τάξεις που συγκροούνται...

Σ.Μ. Στη χώρα μας θα ήταν παρακινδυνευμένο να μιλήσουμε για κοινωνικές τάξεις. Κι αυτό για τρεις λόγους:

—γιατί η κάθε τάξη δεν έχει χαρακτηριστικά ικανοποιητικά να την καθορίσουν σαν τέτοια,

—γιατί η κοινωνική συνείδηση δεν έχει αναπτυχθεί σε τόσο βαθμό και

—γιατί η ιστορική πραγματικότητα είναι αρκετά σύνθετη.

Η κυρίαρχη τάξη λέγεται βέβαια ότι είναι η ολιγαρχία, αλλά αυτή αποτελείται από 14 οικογένειες και γι' αυτό είναι δύσκολο να πούμε ότι αποτελούν τάξη/ Η ολιγαρχία αυτή έχει επιβάλλει στο υπόλοιπο κοινωνικό σώμα ένα πρόγραμμα που υπηρετεί τα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων, χρησιμοποιώντας τον κρατικό μηχανισμό.

Παράλληλα υπάρχει μια μπουρζουαζία, της οποίας τα συμφέροντα είναι κοινά με αυτά της ολιγαρχίας, χωρίς όμως να έχει την εξουσία στα χέρια της.

Η πλειοψηφία του πληθυσμού χωρίζεται βασικά στους campesinos' και τους αστούς.* Εξαιτίας όμως της αντικειμενικής κοινωνικοοικονομικής κατάστασης οι δύο αυτές κατηγορίες δέχονται τη μεγαλύτερη καταπίεση: Τις τελευταίες δεκαετίες η φτώχεια και οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης έχουν εξαναγκάσει τους περισσότερους campesinos να μεταφερθούν στις πόλεις. Εκεί όμως ο μικρός αριθμός των επιχειρήσεων είναι αδύνατο να τους απορροφήσει με αποτέλεσμα το 90% του πληθυσμού να εξακολουθεί να βρίσκεται σε μια κατάσταση πλήρους φτώχειας.

Σε ριζική κοινωνία με σταθερές βάσεις η εξουσία είναι ενωποιημένη και η διακυβέρνηση της χώρας γίνεται με κοινή συναίνεση ή επιβάλλεται με τη βία. Αντίθετα σε μια κοινωνία που βρίσκεται σ' ένοπλη σύγκρουση, όπως στη χώρα μας, η εξουσία είναι διαιρεμένη και το κυρίαρχο πρόβλημα είναι η πάλη για την κατάληψη της. Εδώ διακρίνουμε ένα διπολισμό, όπου από τη μια πλευρά είναι οι «εξεγερμένοι»⁷ και από την άλλη οι «υποστηρικτές»⁸ του υπάρχοντος συστήματος. Κι το λέω αυτό για να μην αναφερθώ σε ιδεολογικούς διαχωρισμούς. Λίγο έχει σημασία για μια ανάλυση της σιλβαδοριανής κοινωνίας, ποια από τις δυο εξουσίες είναι ισχυρότερη. Το βασικό στοι

Χείο είναι ότι υπάρχει μια διαίρεση της εξουσίας, ένας δυαδισμός ανάμεσα σε όνομα πόθους που μάχονται για να καταλάβουν και να ελέγξουν τη συνολική εξουσία.

Η ανάλυση αυτού του φαινομένου μας ανάγει στις ρίζες του, που είναι η οικονομική, κοινωνική και πολιτική δομή της χώρας στην περίοδο του ισπανικού «ποικιοκρατικού». Σήμερα ο διπολισμός ανάμεσα στους «εξεγερμένους» και τους «υποστηρικτές» του συστήματος εκφράζεται σε κάθε επίπεδο της κοινωνικής ζωής.

Οι «εξεγερμένοι» διαθέτουν ένα στρατιωτικό μηχανισμό που υποστήριξε τις πολλές επιχειρήσεις τους για μια περίοδο μεγαλύτερη από δώδεκα μήνες. Είναι δε αποδείκνυται ότι ο μηχανισμός αυτός υποστηρίζεται από λαϊκές οργανώσεις. Η οικονομική ισχύς αυτού του πόλου είναι αδύνατη σ' αυτή τη φάση, αν και κατόρθωσε να υποβαθμίσει τα έξοδα που απαιτεί ο πόλεμος. Όσον αφορά την ιδεολογική του ισχύ, μπορώ να πω, ότι είναι πολυδιάστατη και ως τώρα υπήρξε μια πλήρης συνεργασία με τη λαϊκή βάση. Τέλος η διπλωματική του ισχύς είναι φανερό ότι αυξάνεται στο βαθμό «που βρίσκει ολοένα και περισσότερους υποστηρικτές, συλλογικά ή ατομικά, ανάμεσα στις διεθνείς οργανώσεις».

Από την άλλη πλευρά ο πόλος των «υποστηρικτών» έχει στις υπηρεσίες του όλους τους μηχανισμούς του Κράτους. Η στρατιωτική συνιστώσα του αποτελείται από το ένοπλο ενόπλων δυνάμεων που διαθέτει κάθε ανθρώπινο και υλικό δυναμικό του υπάρχοντος συστήματος.

Η οικονομική του ισχύς βασίζεται στις μεγαλύτερες μονάδες παραγωγής σε διάφορους τομείς, ενώ η κοινωνική και ιδεολογική του (ίσως) πηγάζει απ' όλους τους σχηματισμούς που υποστηρίζουν τη διαίρεση του υπάρχοντος καθεστώτος. Τέλος η διπλωματική ισχύς αυτού του πόλου βρίσκεται ουσιαστικά στην υποστήριξη που έχει από το δυτικό συνασπισμό.

Π.Ν. Ο καθολικισμός έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στις χώρες αυτές. Αν και το Ρατικανό προσπαθεί να επέμβει, ο δολοφονηθείς επίσκοπος Ρομέρο ήταν και είναι το σύμβολο ενός λαού που αγωνίζεται για την ελευθερία του. Τελευταία όμως ο νέος αρχιεπίσκοπος Ριβέρα φαίνεται ιδιαίτερα μετριοπαθής. Ποιος είναι λοιπόν ο ρόλος της «αγγλικής εκκλησίας;

Σ.Μ. Η δράση της εκκλησίας ξεκινά από την περίοδο ακόμα της ισπανικής αποικιοκρατίας, όταν άρχισε να εξασκεί μια κυριαρχία στους ίντιος, που έφερε και την αλλαγή στην πίστη τους. Από μάγιστρο, πιπέλας και οπαδοί άλλων κοσμογονικών θρησκειών έγιναν χριστιανοί. Το 1932 η εκκλησία ήταν ιδιαίτερα συντηρητική και είχε ένα πατερναλιστικό χαρακτήρα. Τότε πολλές αποστολές έκαναν περιοδείες στην επαρχία να κηρύξουν την ειρήνη και τον... αντικομμουνισμό. Μιλούσαν για την κοινωνική δικαιοσύνη, τη μη βία, αλλά ουσιαστικά υπεράσπιζαν το status quo. Γι' αυτό κι όλες οι >βι:ρνήσεις τότε την υποστήριξαν.

Στα τέλη της δεκαετίας του '60 εμφανίστηκε μια νέα τάση μέσα στους κόλπους της. Πολλοί, νέοι κυρίως ευαγγελικοί, συνειδητοποίησαν ότι το πρόβλημα της φτώχειας στο Ελ Σαλβαδόρ ήταν ένα πρόβλημα δομικό. Έτσι στις φτωχότερες περιοχές, που σήμερα ανήκουν στους αντάρτες άρχισε να διαδίδεται η θεολογία της απελευθέρωσης. Οι πρώτοι χριστιανοί χωρικοί ηγέτες άρχισαν να δίνουν μια πολιτική κατεύθυνση στα προβλήματα με αποτέλεσμα σύντομα να εμφανιστούν οι πρώτες πολιτικές

οργανώσεις. Οι campesinos άρχισαν τότε να διεκδικούν ορισμένα αιτήματα σχετικά με το μισθό τους, τις συνθήκες δουλειάς κ.λπ. Όλα αυτά βέβαια γινόταν ειρηνικά...

Π.Ν. Λέτε ειρηνικά. Κι όμως το 1932 30.000 άτομα δολοφονήθηκαν μέσα σε μια βδομάδα από το στρατηγό Νορτίνεζ που κατέλαβε πραξικοπηματικά την εξουσία. Αποτέλεσμα ήταν να σχηματιστούν ένοπλες ομάδες χωρικών...

Σ.Μ. Η οργανωμένη μορφή αντίστασης άρχισε όταν οι χωρικοί διαπίστωσαν ότι η μόνη απάντηση στους αγώνες τους ήταν η εφαρμογή καταπιεστικών μέτρων. Πρώτο από τους εργοδότες και στη συνέχεια από το στρατό που έσπευσε να βοηθήσει τους τελευταίους. Όσοι συλλαμβάνονταν κατηγορούνταν ως ανατροπείς και κομμουνιστές. Ήταν λοιπόν πολύ φυσικό να διεκδικήσουν με τα όπλα τα δικαιώματά τους. Και εκεί όπου μπορούσαν να πετύχουν θετικά αποτελέσματα, παρέμειναν· εκεί όπου δεν ήταν δυνατόν έφυγαν στα βουνά και έτσι φούντισε ο ένοπλος αγώνας. Τότε ευαισθητοποιήθηκαν οι φοιτητές και οι εργάτες των πόλεων, αλλά εκδηλώθηκε και ο επαγγελματισμός της εκκλησίας. Ενώ δηλαδή, διαπίστωσε ότι οι χωρικοί δεν μπορούσαν με τον ειρηνικό τρόπο να πετύχουν τίποτα, από την άλλη στράφηκε ενάντια στη βία, ενώ είναι φανερό ότι φοβάται τον κομμουνισμό.

Σήμερα η πλειοψηφία των ανταρτιών πιστεύει στον χριστιανισμό, αλλά αρκετοί είναι και μαρξιστές.

Π.Ν. Επισκεφτόμενος την επαρχία, σε περιοχές που ελέγχονται είτε από τους αντάρτες, είτε όχι, διαπίστωσα ότι ο κόσμος εκφράζεται υπέρ του FDR - FMLN.⁹ Αντίθετα στη πρωτεύουσα είναι φοβερά επιφυλακτικοί και αρκετοί —πάντα ανάμεσα στους απλοϊκούς ανθρώπους— υποστηρίζουν την άκρα δεξιά. Πού οφείλεται αυτό;

Σ.Μ. Ο λαός είναι διασπασμένος, αν και η πλειοψηφία του υποστηρίζει τους αντάρτες. Αυτοί που υποστηρίζουν τα κόμματα της άκρας δεξιάς το κάνουν από φόβο, από παράδοση ή από άγνοια, πράγμα που οφείλεται στο χαμηλό επίπεδο της ταξικής συνείδησης. Μερικοί επίσης έχουν προνόμια, όπως λ.χ. αυτοί που εργάζονται στη βιομηχανία, το εμπόριο ή σε θέσεις του κρατικού μηχανισμού.

Εδώ πρέπει να πω ότι δεν είναι τόσο ότι πιστεύουν σ' αυτά τα προνόμια, όσο ότι χάρη σ' αυτά επιβιώνουν. Να φανταστείτε ότι το 60% του ενεργού πληθυσμού είναι άνεργο ή υποαπασχολείται.

Π.Ν. Στις 28 του Μάρτη υπερίσχυσε η πλέον ακροδεξιά милитарιστική τάση των πολιτικών σχηματισμών που συμμετείχαν στις εκλογές. Η αριστερά —και όχι μόνο αυτή— δεν έλαβε μέρος, υποστηρίζοντας ότι πρόκειται για εκλογές - φάρσα που γίνονται σε μια περίοδο που η χώρα βρίσκεται σ' εμπόλεμη κατάσταση. Η κυρίαρχη άποψη είναι ότι οι εκλογές έγιναν για να λύσουν τα εσωτερικά προβλήματα και τους ανταγωνισμούς των διαφόρων τάσεων μέσα στην κυβέρνηση και τις ένοπλες δυνάμεις. Οι Ηνωμένες Πολιτείες υποστηρίζοντας κύρια τον Ντουάρτε, βρέθηκαν απροετοίμαστες μπροστά στην επιτυχία του Ντ' Αμπουισάν με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν να χάσουν τον έλεγχο της περιοχής. Η νίκη της ARENA σημαίνει όξυνση της σύγκρουσης. Εσείς πώς βλέπετε να εξελίσσεται η κατάσταση;

^Σ.Μ. Οι εκλογές δεν έλυσαν κανένα πρόβλημα στη χώρα μας. Ούτε επιτεύχθηκε η νίκη του ενός πόλου, που προανέφερα, ούτε και πλησίασε η στιγμή των διαπραγματεύσεων. Πολύ περισσότερο δεν ήταν μια διαδικασία κατά την οποία ο λαός θ' αποφάσιζε Via την «υπαρκτή δημοκρατία».

Ο πόλος των εξεγερμένων που εκφράζεται από το FDR - FMLN δεν καταθέτει τα όπλα, ούτε και αμφισβητεί την οικονομική, ιδεολογική και διπλωματική του ισχύ. Οι «ντάρτες δεν συμμετείχαν στις εκλογές όχι τόσο γιατί τις θεώρησαν φάρσα, όσο γιατί 'εν αποδέχονταν την ύπαρξη του άλλου πόλου, της άλλης εξουσίας.

Από την άλλη πλευρά οι «υποστηρικτές» υπόσχονται στο λαό τη διαχείριση μιας εξουσίας που στην ουσία όμως δεν την κατέχουν ολοκληρωτικά. Εκτός αυτού η ισχύς του πόλου αυτού βασίζεται στις ένοπλες δυνάμεις, το μεγάλο κεφάλαιο, τη διπλωματική υποστήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών και των άλλων χωρών που επηρεάζονται απ' αυτές. Έτσι ένα μικρό μόνο μέρος της ελέγχεται από την κοινωνική συνιστώσα του και τα πολεμικά κόμματα. Συνολικά ο πόλος αυτός αναφέρεται στο καπιταλιστικό σύστημα, στρεφόμενος ενάντια όχι μόνο στο σοσιαλιστικό, αλλά και στο κίνημα των αδεσμεύτων.

Για την επίλυση της σημερινής κατάστασης μόνη διέξοδος είναι οι διαπραγματεύσεις, οι οποίες, στο βαθμό που ο Ντ' Αμπουισάν εξακολουθεί ν' αρνείται, μπορεί να επιτευχτούν μόνον κάτω από την πίεση των ΗΠΑ. Το πρόβλημα δεν είναι ούτε η καλύτερη κατανομή της εξουσίας, ούτε η ύπαρξη μιας καλύτερης Συνταγματικής Εθνοσυνέλευσης, αλλά το πώς η χώρα θα μπορέσει να περάσει σε μία πρώτη φάση υπό τη «φαινομενική» στην «τυπική» δημοκρατία.

^η.Ν. Στις περιοχές που έχουν ήδη απελευθερωθεί λειτουργεί μια υποτυπώδης κυβέρνηση^α και απ' ό,τι μου ανέφεραν εκπρόσωποι του FDR - FMLN, υπάρχει ήδη έτοιμο το πλαίσιο του κυβερνητικού προγράμματος¹⁰, που θα εφαρμοστεί σε περίπτωση μιας ολοκληρωτικής ανταρτών. Εσείς τι είδους καθεστώς νομίζετε ότι θα εγκαθιδρυθεί;

^Σ.Μ. Είναι σίγουρο ότι θα εφαρμοστεί ένα σύστημα ανάλογο μ' αυτό της Νικαράγουας. Δεν πρόκειται δηλαδή για ένα κομμουνιστικό, όσο για ένα σύστημα σοσιαλδημοκρατικού τύπου. Η γεωπολιτική κατάσταση των χωρών της Λατινικής και Κεντρικής Αμερικής δεν επιτρέπει την εγκαθίδρυση του κομμουνισμού, όπως τουλάχιστον εννοείται στις χώρες όπου ήδη εφαρμόζεται.

ΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

¹. Ο Σ.Μ. χρησιμοποιεί τον όρο *democracia real*.

². *Democracia formal*.

• *Democracia aparente*.

• Στην πραγματικότητα πρόκειται για 60 οικογένειες που αποτελούν το 2% του σαλβαδοριανού πληθυσμού, ο Σ. Μ. αναφέρει 14, γιατί τόσοι ήταν οι πρώτοι μεγαλογαιοκτήμονες.

• Οι *campesinos* είναι οι χωρικοί που κατέχουν ελάχιστα τμήματα καλλιεργήσιμης γης και οι εργαζόμενοι στις μεγάλες μ.γ. < 3 βέες φόρμες των μεγαλογαιοκτημόνων.

• Εννοεί τον πληθυσμό των πόλεων, *popolariane urbana*.

¹⁰. *Insurgentes*.

8. Sustentadores.

9. FDR (Επαναστατικό δημοκρατικό Μέτωπο)

Με την πτώση της δεύτερης χούντας το Μάρτη του 1980 εξαντλήθηκε οριστικά κάθε δυνατότητα μιας ειρηνικής πολιτικής λύσης στην κρίση του Ελ Σαλβαδόρ. Το FDR σήμερα ενώνει όλες τις μαζικά οργανώσεις που αντιτίθενται στην κυβέρνηση, ενώ αναγνωρίζει και υποστηρίζει το FMLN, που θεωρείται η στρατιωτική πτέρυγα της επανάστασης.

Το FDR σχηματίστηκε το Μάη του '80, όταν το Δημοκρατικό Μέτωπο (FD) ενοποιήθηκε με το* Επαναστατικό Συντονισμό των Μαζών (CRM). Το CRM είχε σχηματιστεί το Γενάρη του ιδίου χρόνου από πέντε μαζικές οργανώσεις (VON, FARU, BPR, LP -38 και MLP), ενώ το FD τρεις μήνες αργότερο από τις MNR και MPSC.

Στο FDR δρουν οι παρακάτω οργανώσεις, οι οποίες τόσο με το FMLN, όσο και μεταξύ τους έχουν* πλήρη συντονισμό δράσης σε πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο.

MNR (Επαναστατικό Εθνικό Κίνημα). Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα που ιδρύθηκε το 1965 από μεσαία στρώματα των πόλεων.

UDN (Εθνική Δημοκρατική Ένωση). Σοσιαλιστικό κόμμα που αρχικά ιδρύθηκε από εργαζόμενους της πρωτεύουσας και επηρεάζεται από το ΣΚΚ.

FARU (Μέτωπο της Ενοποιημένης Λαϊκής Δράσης). Ριζοσπαστική οργάνωση που σχηματίστηκε τ' 1974 από φοιτητές και εργάτες.

BPR (Επαναστατικός Λαϊκός Συνασπισμός). Μία από τις μαζικότερες οργανώσεις, ο BPP σχηματίστηκε όταν η FECCAS (Καθολική Ομοσπονδία των Σαλβαδοριανών Χωρικών), μια καθολικιστική οργάνωση που είχε ιδρυθεί το 1960 από χριστιανούς δημοκράτες, έφυγε υπο το FAPU και δημιούργησε* την UTC (Ένωση Εργατών Γης).

LP 28 (Λαϊκή Ένωση 28 Φεβρουαρίου). Σχηματίστηκε το 1978 σαν απάντηση στη σφαγή των φοιτητών που διαδήλωσαν στις 28 Φεβρουαρίου 1977 για τη δολοφονία του αρχιεπίσκοπου Ρομέρο.

MLP (Κίνημα Λαϊκής Απελευθέρωσης). Η μικρότερη και η πλέον πρόσφατα ιδρυθείσα οργάνωση.

MPSC (Λαϊκό Κοινωνικό Χριστιανικό Κίνημα). Αποτελείται από εκπροσώπους του Χριστιανοδημοκρατικού κόμματος που το εγκατέλειψαν μετά την πτώση της δεύτερης χούντας το Μάρτη του '80.

FMLN (Μέτωπο Φοραμπούντο Μαρτί για την Εθνική Απελευθέρωση)

Το FMLN σχηματίστηκε το 1980 και στους κύκλους του συμπεριλαμβάνει το ΣΚΚ και τέσσερις οργανώσεις ανταρτών.

PCS (Σαλβαδοριανό Κομμουνιστικό Κόμμα). Ιδρύθηκε το 1930, αλλά δυο χρόνια αργότερα πέρασε στην παρανομία. Από τότε ως το 1970 δρούσε ουσιαστικά μέσα από τις ενώσεις των εργαζομένων προωθώντας οικονομικά αιτήματα. Δεν υποστήριξε την ένοπλη αντίσταση μέχρι το 1980.

FPL - FM (Λαϊκές Δυνάμεις Απελευθέρωσης Φοραμπούντο Μαρτί). Σχηματίστηκε το 1970 από μι' ριζοσπαστική τάση του ΣΚΚ. Έχει αναπτύξει ιδιαίτερη δραστηριότητα ανάμεσα στους χωρικούς και συγκροτήθηκε επανειλημμένα με την ORPEN. Είναι η μεγαλύτερη οργάνωση των ανταρτών και κύρια δρα στις βόρειες περιοχές του Ελ Σαλβαδόρ, ενώ έχει στενές σχέσεις με το BPR.

FARN (Ένοπλες Δυνάμεις Εθνικής Αντίστασης). Σχηματίστηκε το 1975 από μια τάση του ERP. Ιδρυση του στράφηκε κύρια στις απαγωγές πολιτικών ΚUI επιχειρηματιών, απ' όπου προσκόμισε 40 εκα τομ. δολάρια το 1979. Έχει σχέσεις με το FAPU και στις αρχές του 1980 δραστηριοποιήθηκε στις δυτικές φυτείες του καφέ.

ERP (Επαναστατικός Λαϊκός Στρατός). Σχηματίστηκε το 1971 από διαφωνούντες Χριστιανοδημοκράτες και αριστερούς. Σήμερα θεωρείται η πλέον ριζοσπαστική και άρτια στρατιωτική οργάνωση των ανταρτών που έχει επανειλημμένα συγκρούσει με τις κυβερνητικές δυνάμεις. Έχει σχέσεις με την LP 28.

PRTC El Salvador (Επαναστατικό Κόμμα Κεντροαμερικανών Εργαζομένων). Η τελευταία ομάδα που προσχώρησε στο FMLN και έχει σχέσεις με το MLP.